

İLÂHÎ DİNLERİN RUHBİRLİĞİ (24)

(...dünden devam)

Dr. Bedevî'nin dediği gibi: Hîre, Kûfe, Dimaşk ve Necrân'da ve özellikle Tağlib, Kuşâa, Tenuh gibi, İslâm'dan önce ve sonra Hristiyan-lığın yayıldığı bazı Arap kabilelerinde, Müslümanlarla Hristiyanlar yan yana yaşarlardı. Abdu'l-Vâhid ibn Zeyd ve Ebû Süleyman ed-Dârânî'nin rivâyet ettikleri üzere ilk Müslüman mutasavvıflardan bazıları, Hristiyan rahipleriyle görüşür, din konusunda onlarla istişare ederlerdi (Târîhu't-Ta-savvufi'l-İslâmîy, s. 33-34, Kuveyt, 1978).

Evet, İslâm dininin geniş düşüncesini, hoşgörüsünü iyi anladıkları içindir ki bencillikten uzak olan ilk mutasavvıflar, diğer din mensubu olan zühd ve fazilet erbabı ile buluşup konuşmaktan, onlardan yararlanmaktan kaçınmamışlardır. Çünkü "Cümlelerin maksûdu bir amma rivâ-yet muhtelif" dedikleri gibi, bütün zâhidlerin, gerçek dindarların he-defi birdir ama o hedefe gidiş yolları değişik olabilir. Allah'a varan yollar, yaratıkların nefeslerinin sayısı kadar çoktur. Yüce Allah:

"Bizim uğru-muzda cihâdeden

(çaba harcayan)

leri, yollarımıza iletiriz"

(Ankebût: 85/69)

buyurmuştur. Şâir bu anlamı belirtmek üzere şöyle demiş:

Keh mu'tekif-i deyrem keh sâkin-i mescid

Ya'nî ki tora mî talebem âne be-âne

Kâh kilisede mu'tekif, kâh mescidde sâkinim;

Her kapıda Allahım, seni bulmaktır dînîm!....

İlâhî dinlerdeki bu özde birliğinden dolayı ilk mutasavvıflardan bazıları, samimi Hristiyan rahipleriyle görüşüp konuşmuşlar, onların hikmetli buldukları sözlerini çevrelerine aktarmışlardır. Sûfîlerin önderi İbrâhim ibn Edhem diyor ki:

“Ma’rifeti, Sem’ân adlı bir rahipten öğrendim. Bir gün râhibin ma’-bedine girdim:

– Ey Sem’ân, dedim, ne zamandan beri sen bu ma’beddesin?

– Yetmiş yıldan beri buradayım, dedi.

– Ne yiyorsun? dedim..

– Ey hanîfî (Müslüman), neden bunu sordun? dedi.

– Bilmek istedim, dedim.

– Gecede sadece bir nohut yerim, dedi.

– Kalbinde kim dolaşıyor (da içini dolduruyor) ki böyle bir nohutla idâre ediyorsun? dedim.

– Karşında olanları görüyor musun? dedi.

– Evet, dedim.

– İşte onlar, senede bir gelip savma'amı (manastırımı) süsler, çevremde dolaşır, bana saygı gösterirler. İbâdet bana güç geldikçe o (bana saygı gösterilen) günü anımsayıp, bir sâatin hâtırına bir yıllık zahmete katlanıyorum. Ey hanîfî, sen de ebedî şeref için bir sâatlik sıkıntıya katlan (dünyâ ömrünü riyâzet ve ibâdetle geçir) dedi. Bu sözle kalbime ma'rifet oturdu.

(devamı yarın..)